

РЕШЕНИЕ

№ 24974

гр. София, 22.06.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 61 състав, в
публично заседание на 04.06.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Маргарита Немска

при участието на секретаря Цонка Вретенарова, като разгледа дело номер **3643** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 118, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване, вр. чл. 145 и сл. от АПК.

Образувано е по жалба на М. Ц. Ц., ЕГН [ЕГН], с адрес: [населено място], [улица], чрез адв. Б. Н. П. – САК, със съдебен адрес: [населено място], [улица], [жилищен адрес] срещу Решение № 2153-21-66/26.02.2026 г. на Директора на ТП на НОИ С.-град, с което е оставена без уважение жалба вх. № 1012-21-403/18.02.2026 г. срещу Разпореждане № [ЕГН] от 22.12.2025 г. на длъжностно лице по пенсионно осигуряване при ТП на НОИ С.-град, в частта относно началната дата на възстановяване на наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74 от КСО.

В жалбата се твърди, че оспореното решение е незаконосъобразно, постановено при неправилно приложение на материалния закон и в противоречие с целта на закона. Излагат се аргументи, че пенсионният орган неправилно е възстановил наследствената пенсия на жалбоподателя, считано от 01.10.2025 г., прието като начало на зимния семестър за учебната 2025/2026 г., вместо от 25.08.2025 г. – датата, на която жалбоподателят е записан като студент във Висше военновъздушно училище „Г. Б.“ и е придобил качеството „учащ“ по смисъла на чл. 82, ал. 1 от КСО. Сочи се, че чл. 34, ал. 8 от НПОС не може да бъде тълкуван като норма, въвеждаща допълнително материалноправно условие за възникване или възстановяване на правото на наследствена пенсия, тъй като Кодексът за социално осигуряване свързва това право със срока на обучението, а Законът за висшето образование определя, че статутът на студент се придобива при записване във висше училище. Иска се отмяна на решението и на потвърденото с него разпореждане в обжалваната част и връщане на преписката на пенсионния орган за ново

произнасяне със задължителни указания по тълкуването и прилагането на закона. Претендират се разноски.

В съдебно заседание, жалбоподателят, редовно призован, представлява се от адв. П., която поддържа жалбата и моли същата да бъде уважена. Представя писмени бележки и претендира разноски по представен списък.

Ответникът – Директорът на ТП на НОИ С.-град, чрез процесуалния си представител юрк. П. оспорва жалбата като неоснователна и моли същата да бъде отхвърлена. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Софийска градска прокуратура – редовно уведомена, не изпраща представител и не изразява становище по жалбата.

Административен съд – София-град, като прецени процесуалните предпоставки за допустимост, взе предвид становищата на страните и на основание чл. 168, ал. 1 от АПК въз основа на събраните по делото доказателства провери законосъобразността на оспорения акт на всички основания по чл. 146 от АПК, намери следното:

От фактическа страна:

На М. Ц. Ц. е била отпусната наследствена пенсия за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74 от КСО от наследодател Ц. Х. Ц., ЕГН [ЕГН], починал на 07.11.2014 г. Пенсията е получавана от жалбоподателя като дете на починалото осигурено лице и е била изменяна, преизчислявана и осъвременявана с последващи разпореждания на пенсионния орган съобразно приложимата нормативна уредба.

Въз основа на наличните данни по пенсионната преписка и по повод завършване на средното образование на жалбоподателя, с Разпореждане № 21254284035/28.07.2025 г. (л. 133) пенсионният орган е прекратил наследствената пенсия, считано от 14.06.2025 г., на основание чл. 96, ал. 1, т. 4, вр. ал. 2 от КСО, като е приел, че жалбоподателят е имал право на пенсия до 13.06.2025 г. и след тази дата липсва законово основание за продължаване на изплащането ѝ.

Със Заявление вх. № 2107-21-1953/08.10.2025 г. (л. 134) М. Ц. Ц. е поискал възстановяване на наследствената пенсия за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74 от КСО. Към заявлението е представил Уверение рег. № ЗН-3423/10.09.2025 г. (л. 135), издадено от Висше военновъздушно училище „Г. Б.“, [населено място]. От същото се установява, че М. Ц. Ц., ЕГН [ЕГН], факултетен № 12533004, е студент редовна форма на обучение в ОКС „бакалавър“, специалност „Въздухоплавателни средства и авиационни двигатели“, считано от 25.08.2025 г. В уверението е посочено още, че през учебната 2025/2026 г. студентът е записан в зимен семестър на първи курс, като зимният семестър започва на 01.10.2025 г. и завършва на 23.01.2026 г.; посочени са и периодите на редовната, поправителната и ликвидационната изпитна сесия.

С Разпореждане № [ЕГН] от 22.12.2025 г. (л. 137) длъжностно лице по пенсионното осигуряване при ТП на НОИ С.-град е възстановило на основание чл. 97 от КСО наследствената пенсия за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74 от КСО от наследодател Ц. Х. Ц., считано от 01.10.2025 г. В разпореждането е посочено, че възстановяването се извършва по чл. 82, ал. 1 КСО въз основа на заявление, подадено на 08.10.2025 г. Определен е размерът на пенсията, като в частта относно началната дата пенсионният орган е възприел като релевантна датата 01.10.2025 г. – началото на зимния семестър съгласно представеното уверение.

Разпореждането е обжалвано по административен ред с жалба вх. № 1012-21-403/18.02.2026 г. (л. 142) пред Директора на ТП на НОИ С.-град. В жалбата е посочено, че пенсионният орган неправилно е възстановил наследствената пенсия от 01.10.2025 г. вместо от 25.08.2025 г., когато жалбоподателят е записан като студент и от която дата е придобил студентски статут.

С Решение № 2153-21-66/26.02.2026 г. (л. 148) Директорът на ТП на НОИ С.-град е оставил жалбата без уважение. В решението е прието, че жалбата е допустима, но неоснователна. Контролният административен орган е изложил съображения, че съгласно чл. 34, ал. 1, т. 2 от НПОС лицата, приети и записани във висши училища, установяват качеството си на учащи в началото на всеки семестър с документ от съответното висше училище, а съгласно чл. 34, ал. 8 от НПОС наследствените пенсии на лицата, обучаващи се във висши училища, се изплащат за срока, вписан като начало и/или край на последната сесия за семестъра в представения документ. Прието е, че след като в уверението е посочено, че зимният семестър започва на 01.10.2025 г., правилно с разпореждането наследствената пенсия е възстановена от тази дата.

Срещу решението на директора на ТП на НОИ С.-град е подадена жалба до Административен съд – София-град чрез административния орган. Към жалбата са приложени пълномощно и доказателства, а в хода на съдебното производство са представени писмени бележки и списък на разноските по чл. 80 ГПК. Съдът е приел приложената административна преписка.

При така установената фактическа обстановка, съдът прави следните правни изводи:

Жалбата е подадена в срока по чл. 118, ал. 1 от КСО, от надлежна страна – адресат на оспореното решение, за която е налице правен интерес от съдебно оспорване, доколкото с административния акт се засяга началната дата на възстановяване на изплащането на наследствената пенсия. Жалбата е насочена срещу подлежащ на съдебен контрол индивидуален административен акт, поради което е процесуално допустима, а разгледана по същество е основателна.

Съгласно чл. 168, ал. 1 АПК съдът преценява законосъобразността на оспорения административен акт на всички основания по чл. 146 АПК, а именно: дали актът е издаден от компетентен административен орган и в установената форма, спазени ли са административнопроизводствените правила и материалноправните разпоредби при издаването му, съобразен ли е актът с целта на закона.

Оспореното Решение № 2153-21-66/26.02.2026 г. е издадено от компетентен орган – Директора на ТП на НОИ С.-град, в рамките на предоставените му правомощия по чл. 117, ал. 3 от КСО. Потвърденото с него Разпореждане № [ЕГН] от 22.12.2025 г. е издадено от длъжностно лице по пенсионното осигуряване, на което са възложени правомощията по чл. 98, ал. 1, т. 1 от КСО, съгласно приложените по делото заповеди за компетентност. Не са налице основанията по чл. 146, т. 1 от АПК за отмяна на оспорения акт.

Решението е постановено в писмена форма, съдържа фактически и правни основания, изложени са мотиви относно допустимостта и основателността на административната жалба, както и съображенията на контролния орган, въз основа на които е приел за законосъобразно постановеното разпореждане. Не се установяват съществени нарушения на административнопроизводствените правила, които самостоятелно да обуславят отмяна на акта.

По отношение съответствието на оспорения акт с материалния закон съдът намира следното:

Спорът между страните е изцяло правен и се свежда до това от коя дата следва да бъде възстановено изплащането на наследствената пенсия на жалбоподателя като лице, което след навършване на 18-годишна възраст продължава обучението си във висше училище. Жалбоподателят поддържа, че правото му следва да бъде възстановено от 25.08.2025 г. – датата на записването му като студент. Административният орган приема, че релевантна е датата 01.10.2025 г. – началото на зимния семестър, посочено в уверението от висшето училище.

Съгласно чл. 82, ал. 1 от КСО децата имат право на наследствена пенсия до навършване на 18-годишна възраст, а след навършването ѝ, ако учат – за срока на обучението, но не по-късно от навършването на 26-годишна възраст, както и над тази възраст, ако учат и ако са се инвалидизирали до 18-, съответно до 26-годишна възраст. Децата, които се считат за учащи, се

определят с наредбата по чл. 106 от КСО.

Съгласно чл. 34, ал. 1, т. 2 от НПОС деца, които учат след навършване на 18-годишна възраст по смисъла на чл. 82, ал. 1 от КСО, са лицата, независимо от формата и степента на обучението им, приети и записани във висшите училища, създадени по реда на Закона за висшето образование, както и организациите по чл. 47 от същия закон; те установяват това обстоятелство в началото на всеки семестър с документ от съответното висше училище или от съответната научна организация.

Съгласно чл. 34, ал. 8, т. 2 от НПОС наследствените пенсии на лицата, обучаващи се във висшите училища, създадени по реда на ЗВО, както и в организациите по чл. 47 ЗВО, се изплащат за срока, вписан като начало и/или край на последната сесия за семестъра в представения по ал. 1, т. 2 документ, а когато не е посочен срок, пенсията се изплаща до края на месеца, предхождащ месеца, посочен в графика за изпитните сесии на съответното учебно заведение.

От своя страна, съгласно чл. 67, ал. 1 от Закона за висшето образование статут на студент, докторант или специализант се придобива при записване във висше училище и се загубва при отписване, както и за срока на отстраняване от висшето училище по чл. 74, ал. 2. Разпоредбата е ясна и не поставя придобиването на студентския статут в зависимост от началото на учебните занятия или от началото на семестъра, а го свързва с факта на записване във висшето училище.

В настоящия случай от представеното уверение рег. № ЗН-3423/10.09.2025 г., издадено от ВВВУ „Г. Б.“, се установява едновременно: първо, че жалбоподателят е студент редовна форма на обучение в ОКС „бакалавър“, специалност „Въздухоплавателни средства и авиационни двигатели“, считано от 25.08.2025 г.; второ, че е записан в зимен семестър на първи курс за учебната 2025/2026 г.; трето, че зимният семестър започва на 01.10.2025 г. Следователно административният орган е разполагал с доказателство, издадено от компетентното висше училище, което удостоверява както качеството на жалбоподателя на студент, така и конкретната дата, от която това качество е придобито – 25.08.2025 г.

Неправилно е изводът на пенсионния орган, че началото на семестъра следва да се приеме като начален момент на възстановяване на наследствената пенсия. Разпоредбата на чл. 34, ал. 1, т. 2 от НПОС урежда кои лица се считат за учащи и с какъв документ се установява това обстоятелство. Тя не измества и не изменя законовия критерий на чл. 82, ал. 1 от КСО, според който правото на наследствена пенсия след навършване на 18-годишна възраст се дължи „за срока на обучението“. Срокът на обучението не започва непременно от първия ден на учебните занятия или от първия ден на семестъра, а от момента, от който лицето е прието и записано във висшето училище и от който по силата на чл. 67 ЗВО придобива статут на студент.

Неправилно административният орган е абсолютизирал чл. 34, ал. 8 от НПОС и го е приложил като норма, определяща началния момент на самото право на наследствена пенсия. Систематичното място и съдържанието на тази разпоредба сочат, че тя урежда периода и техническия ред на изплащане на пенсията въз основа на представения документ, а не създава допълнително материалноправно условие за възникване или възстановяване на правото, различно от установеното в КСО. НПОС е подзаконов нормативен акт и не може да въвежда ограничение, което не се съдържа в закона, още по-малко да дерогира разпоредбата на чл. 82, ал. 1 КСО и легалното правило на чл. 67 ЗВО за момента на придобиване на студентски статут.

В КСО и НПОС липсва легална дефиниция на понятието „срок на обучението“. При липса на такава дефиниция същото следва да се тълкува в съответствие със Закона за висшето образование и общите правила на чл. 46 от Закона за нормативните актове. Висшето образование е организирано по образователни степени и учебни планове, а студентският статут възниква със записването и се загубва при отписването. С. е организационна единица на учебния процес, която

има значение за провеждане на занятия, заверяване на семестър и изпитни сесии, но не определя самостоятелно възникването на качеството студент. Ето защо началото на семестъра не може да бъде приравнено на начало на студентския статут, когато самото висше училище е удостоверило по-ранна дата, от която лицето е студент.

Следва да се има предвид и разпоредбата на чл. 97 от КСО, съгласно която прекратена пенсия се възстановява, когато е отпаднало основаниято за прекратяването ѝ, при спазване на предвидените в закона срокове за подаване на заявлението. В настоящия случай основаниято за прекратяване на наследствената пенсия е отпаднало с придобиването от жалбоподателя на качеството студент, удостоверено от висшето училище като настъпило на 25.08.2025 г. Заявлението за възстановяване е подадено на 08.10.2025 г., т.е. в рамките на срока по чл. 97 от КСО, поради което пенсията следва да бъде възстановена от деня на отпадане на основаниято за прекратяването ѝ, а именно от 25.08.2025 г.

При противоречие между разпоредба на подзаконов нормативен акт и закон, съгласно чл. 5, ал. 1 от АПК и чл. 15, ал. 3 от Закона за нормативните актове следва да намери приложение нормативният акт от по-висока степен. В случая тълкуването на пенсионния орган на чл. 34, ал. 8 от НПОС води до ограничаване на право, признато от чл. 82 КСО, и до въвеждане на допълнителна предпоставка, която законът не съдържа. Това тълкуване противоречи и на социалната функция на наследствената пенсия, която е да гарантира доход на лицата, загубили издръжката от наследодателя, включително когато след навършване на 18-годишна възраст продължават своето обучение.

В този смисъл административният орган е постановил оспореното решение при неправилно приложение на материалния закон. Изводът, че началната дата на възстановяване на пенсията следва да бъде 01.10.2025 г., не съответства на чл. 82, ал. 1 КСО, чл. 97 КСО и чл. 67 ЗВО, както и на целта на закона. При правилно приложение на материалния закон органът е следвало да приеме, че качеството „учащ“ е придобито от жалбоподателя от 25.08.2025 г., когато е записан като студент във ВВВУ „Г. Б.“, и да възстанови наследствената пенсия от тази дата, доколкото не са спорни останалите предпоставки за правото.

По изложените съображения съдът намира, че Решение № 2153-21-66/26.02.2026 г. на Директора на ТП на НОИ С.-град следва да бъде отменено, както и потвърденото с него Разпореждане № [ЕГН] от 22.12.2025 г. в обжалваната част относно началната дата на възстановяване на наследствената пенсия. Естеството на въпроса е от компетентността на длъжностното лице по пенсионно осигуряване при ТП на НОИ С.-град, поради което преписката следва да бъде изпратена на този орган за ново произнасяне, при спазване на дадените в мотивите на настоящото решение указания по тълкуването и прилагането на закона.

С оглед изхода на спора в полза на жалбоподателя следва да се присъдят разноски. По делото е представен списък по чл. 80 ГПК, съгласно който се претендират разноски в общ размер на 325,11 евро, от които 5,11 евро държавна такса и 320 евро адвокатско възнаграждение по договор за правна защита и съдействие № 1/2026 г. От представения договор е видно, че възнаграждението е уговорено в размер на 320 евро и е платено в брой при подписването му. Държавна такса по настоящото дело не се дължи и такава не е внесена. Предвид това в полза на жалбоподателя следва да се присъдят разноски в размер на 320 евро.

Водим от горното и на основание чл. 172, ал. 2, предл. второ, чл. 173, ал. 2 и чл. 174 от АПК, Административен съд – София-град, Трето отделение, 61 състав,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 2153-21-66/26.02.2026 г. на Директора на ТП на НОИ С.-град, с което е оставена без уважение жалба вх. № 1012-21-403/18.02.2026 г. на М. Ц. Ц. срещу

Разпореждане № [ЕГН] от 22.12.2025 г. на длъжностно лице по пенсионно осигуряване при ТП на НОИ С.-град.

ОТМЕНЯ Разпореждане № [ЕГН] от 22.12.2025 г. на длъжностно лице по пенсионно осигуряване при ТП на НОИ С.-град в частта, с която наследствената пенсия за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74 от КСО на М. Ц. Ц. е възстановена, считано от 01.10.2025 г., вместо от 25.08.2025 г.

ИЗПРАЩА преписката на длъжностното лице по пенсионно осигуряване при ТП на НОИ С.-град за ново произнасяне по Заявление вх. № 2107-21-1953/08.10.2025 г., подадено от М. Ц. Ц., при спазване на указанията, дадени в мотивите на настоящото решение по тълкуване и прилагане на закона, в 14-дневен срок от влизане в сила на настоящото решение.

ОСЪЖДА ТП на НОИ С.-град да заплати на М. Ц. Ц., ЕГН [ЕГН], сумата от 320 евро /триста и двадесет евро/, представляваща сторени по делото разноси.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд на Република България в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: